SBÍRKA SOKOLSKÝCH PŘEDNÁŠEK ČÍS. 37.

Vychází pětkrát ročně.

JAN PELIKÁN:

SOKOLSTVO A SPORT.

TYP C.

Cena Kč 2.20.

1931.

NÁKLADEM ČESKOSLOVENSKÉ OBCE SOKOLSKÉ.

TISKEM DR. ED. GRÉGRA A SYNA V PRAZE.

Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze, číslo 34.140-VII. 1928.

Snad není slova, jehož by se u nás i jinde v Evropě častěji užívalo, nad slovo **sport**. Ale snad není také slova, o jehož přesném významu bylo by tolik nejistoty.

Sport v nejširším slova smyslu znamená určité zaměstnání, zpravidla rázu zábavného, které provádíme ze záliby a v němž ten, kdo ho provádí, snaží se co nejvíce vyniknouti. Sport končí zpravidla tam, kde se toto zaměstnání stává **povoláním** a přestává být hrou, zábavou či pouhou zálibou. Avšak i z tohoto pravidla jsou časté výjimky. (Hráči sportovních her, hlavně kopané a tennisu, kteří jsou hráči z povolání.)

Velká většina nejrozšířenějších druhů sportu je vázána na **činnost tělesnou**, ač nechybí sporty jiné, jež se opírají jen o mohutnosti duševní, na př. hra v šachy, sbírání a třídění poštovních známek a pod., a nemají proto vůbec významu pro tělesnou výchovu, s níž se sport často zaměňuje.

Již z toho plyne, že **sport a tělesná výchova jsou dva pojmy od sebe rozdílné**, které nemohou a nesmějí býti spojovány, nemá-li vzniknouti zmatek.

Hlavní vzpruhou každé sportovní činnosti a mnohdy jediným důvodem pro ni je touha vyniknouti v tom oboru, který se nám právě líbí, a to bez ohledu na to, že je to často spojeno s velikou námahou, nebo i s hospodářskými

oběťmi. Pro nejlepší výkony jakéhokoli druhu užíváme označení — rovněž cizím slovem — r e k o r d. Rekordem svého druhu je, shromáždím-li největší počet poštovních známek, stejně jako skočím-li nejvýše ze všech lidí. Proto sport a snaha po rekordu (nejlepším výkonu) spolu velmi úzce splývají tak, že nelze si představiti sport bez touhy po rekordu, která je základní složkou každé sportovní činnosti.

Chceme-li však uvažovati o vztazích Sokola ke sportu, musíme si význam slova sport poněkud omeziti. Jestliže někdo pěstuje sport filatelistický (sbírání známek), nebo kynologický (pěstování čistokrevných psů), holubářský, rybářský a t. p., nemá to nic společného s jeho příslušností k Sokolu. Jakmile se však někdo věnuje sportu, jehož podkladem jsou výkony tělesné (na př. běh, vrh, skok, šerm a t. p.), nastává tu již velmi úzký vztah k tělesné výchově a tím i k Sokolu.

Proto si omezíme pojem slova sport pro tuto úvahu jen na ty jeho druhy, které se obírají takovými výkony, jež zahrnujeme do celkového pojmu t ě l e s n é v ý c h o v y.

T ě l e s n o u v ý c h o v o u nazýváme každou činnost, která směřuje k tělesnému zdokonalení člověka. Tělesná výchova a t ě l o c v i k jsou dva názvy téže věci, které někteří rozlišují, užívajíce označení tělocvik pro některé části tělesné výchovy. Avšak Sokol není spolkem pěstujícím j e n tělesnou výchovu, Sokol obírá se i výchovou duševní a mravní, kterou usměrňuje v duchu národním a pokrokovém.

Již z toho vidíme první zásadní rozdíl mezi Sokolem a sportem. Je v e v l a s t n í m c í l i,

pro který vstupujeme do Sokola, nebo pěstujeme sport. Kdežto sportovec pěstuje jen to, co se mu líbí, a protože se mu to líbí, Sokol se podřizuje výchově v zájmu vyšších hodnot (vlastenectví, pokrokovosti a t. p.).

Druhý zásadní rozdíl mezi Sokolem a sportovcem je v tom, že Sokol používá pokud možno všech druhů a způsobů tělesné výchovy, kdežto sportovec si je vědomně a úmyslně omezuje. Tak na př. Sokol může a bude skákat do výše i vzpírat břemena, ale sportovec, který chce pěstovat skok vysoký, jistě nebude vzpírat břemena. Sokol cvičí na nářadí, jimž sportovec nevěnuje mnoho pozornosti, ale Sokol také hraje určité hry, jež se považují za sportovní (odbíjená, házená, tennis), pěstuje tělocvik prostý, to jest běhá, skáče a vrhá — tedy tytéž druhy, které sportovně prováděné nazýváme lehkou athletikou a t. p.

To jsou dva první a základní rozdíly Sokola a sportu.

Vycházejíce z těchto rozdílů, mohli bychom zcela dobře prohlásiti, že sport je užší než Sokol.

Přece však slýcháme velmi často, že se klade rovnítko mezi sport a Sokol a že se obojí shrnuje pod název tělesné výchovy (fysické kultury). Nebo naopak jest nám slýchati i čítati úvahy o tom, co je lepší, zda Sokol nebo sport, či konečně stěžovati si na nezdravou soutěž sportu se Sokolem a opačně.

Je proto potřebí i o tom promluviti. Sokol vznikl u nás v r. 1862 jako součást světového hnutí tělocvičného a byl Dr. Miroslavem Tyršem postaven na hluboké myšlenkové základy,

jak jsme již řekli, daleko přesahující pouhou tělesnou výchovu.

Názvu tělocvik užívalo se tehdy obecně na místo názvu tělesná výchova. Jestliže tedy chceme jím v duchu doby jeho největšího užívání nazývati všestrannou a uvědomělou práci k zvýšení tělesné zdatnosti, musíme doznati, že je stár bezmála tak, jako celá naše vzdělanost. Zrodil se z poznání, že často opakovaný pohyb není tak namáhavý jako pohyb nezvyklý a že je nadto ještě krásnější a účelnější. Proto již primitivní lidé pěstovali různé druhy a způsoby tělocviku. Tělesná výchova ve starém Řecku, byť obsahovala prvky dnes hlavně sportem pěstované, nikdy nebyla činností sportovní, protože nebyla zálibou, ani hrou, ale skutečnou výchovou, jejímž cílem také nebyl výkon, ale zdravý občan.

Rozdvojením člověka na duši a na tělo přirozeně poklesl zájem o tělesnou výchovu v prvních dobách panství křesťanského a vzrůstal teprve současně s potřebou vychovati dobré bojovníky. Přes úsilí mnohých myslitelů (Komenský) vzrůstal v novém věku zájem o tělesnou výchovu jen zvolna, a to skoro úměrně s potřebou tělesné zdatnosti pro branné úkoly ve službách vlastenectví. Tak zrodil se tělocvik německý i francouzský a švýcarský. Z těchže zdrojů vzniklo i sokolství, jemuž ovšem přidán Tyršem ještě také hluboký základ mravní a pokrokový. Z touhy po obecné zdravosti vyrostl tělocvik švédský a mnohé jiné tělocvičné školy, které se od sebe zpravidla nejvíce lišily tím, že přihlížely též k zvláštním potřebám národa, ve kterém a pro který vznikaly, měly tedy vždy do jisté míry i charakter národní.

Tělocvik, tak jak je nyní rozmanitě pěstován, vznikl na prahu rozmachu průmyslového v dobách, kdy ještě kvetly živnosti a drobný obchod, kdy se velká většina potřeb vyráběla i prodávala v malém, po živnostensku. Člověk pracující v malé dílně nebo v obchodě, zaměstnávající se prací ne zřídka založenou i na příslušnosti k rodině podnikatelově, měl dosti možnosti vyvinouti a uplatniti svoji vlastní osobitost ve svém povolání a proto většinou nepotřeboval zvláštní příležitosti k tomu, aby jinde uplatnil a rozvinul svoji osobitost a svérázností (individualitu).

Branný účel tělocviku vyžaduje, aby bylo cvičeno hromadně, aby jednotlivec poznal a procítil svoji závislost na celku, v dobách tělocvičných počátků tomu také nic nebránilo. Proto se tělocvik pěstoval hromadně při společných cvičeních. Tyrš záhy vycítil tuto slabinu tělocviku a proto svým uspořádáním cvičení v družstvech, ale zvláště svými cvičeními závodnickými snažil se poskytnouti jednotlivcům možnost i k plnému rozvití osobitému.

V té době, kdy na evropské pevnině vznikala četná hnutí tělocvičná, byly poměry v ostrovní Anglii poněkud odlišné. V dobách, kdy v Evropě jednotlivec samozřejmě se podřizoval v určitých základních otázkách celku, panovala v Angli daleko větší osobní svoboda, která se stala pýchou Angličanů tak, že nebyli ochotni za žádných podmínek se jí vzdát, ani v oboru tělesné výchovy, při tom po stránce zprůmyslnění své výroby předešla Anglie v minulém století Evropu o několik desítiletí.

Přirozeným důsledkem toho bylo, že jakmile se počala i v Anglii obecně šířiti snaha po tělesném rozvoji a zdraví, nemohla se dobře šířiti tak, jako v ostatní Evropě, ale vznikala a rozvíjela se podle místních potřeb. Tak a z těchto příčin vznikl v Anglii sport na rozdíl od evropského tělocviku.

Rozvoj mezinárodních styků ovšem záhy způsobil pronikání evropského, různě národně zbarveného tělocviku do Anglie a anglického sportu do Evropy. Je přirozeno, že jak tělocvik v Anglii, tak i sport v Evropě, jakmile se počal šířiti v cizím prostředí, nutně ztratil svoje národní zabarevní. K tomu v Evropě přistoupilo ještě i to, že se u jednotlivých národů zmenšila potřeba a touha po hromadném výcviku jednotlivců (když se splňovaly jejich politické ideály) a naopak vzrůstal průmysl, který čím dál, tím více utlačoval osobnost jednotlivcovu a podřizoval jej celku. Tím vzniklo ovzduší neobyčejně příznivé pro rozvoj sportu.

Člověk pracující jen jako součástka mohutného stroje průmyslové výroby, žijící i ve svých volných chvílích v ustavičné závislosti na společnosti, záhy poznal, že ve sportu může nalézti příležitost ke svému osobitému rozvoji i k tomu, aby se co nejvíce uplatňoval jako jedinec.

K nám byla sportovní činnost přinesena Sokolem. Největším jejím šiřitelem byl býv. nám. náčelníka ČOS bratr Josef Klenka, zprvu učitel, pak profesor tělocviku a konečně zemský inspektor tělesné výchovy v Čechách. Z jeho pera vyšla první česká pravidla kopané i lawn-tennisu a četných jiných her i sportovních cvičení. Jeho péčí byl do sokolských zá-

vodů zařaděn prostý tělocvik (lehká athletika). První závody v pětiboji (athletickém) uspořádal u nás Sokol Karlín již v r. 1890! Bratr Josef Klenka byl také zakladatelem Spolku pro pěstování her české mládeže, který se stal semeništěm dnes nedoceněným, ba zapomínaným, pro rozvoj sportu u nás. Skok, běh, vrhy a podobné výkony měl ovšem zařaděny již Dr. Miroslav Tyrš nejen ve svých »Základech tělocviku«, ale i ve svých cvičebních hodinách.

Sport rozvíjel se s počátku v Sokole i vedle Sokola. Pro jednotlivá jeho odvětví byly zakládány zvláštní spolky (kluby), jejichž členy byly s počátku většinou Sokolové, kteří se však v nich jen málo uplatňovali, neboť záhy se ukázalo, že toto dvojí členství, dvojí práce, a nezřídka i dvojí výkony jsou nad síly jednoho člověka. Proto již hned ve svých počátcích, byť ze sokolských kořenů, počal se náš sport vyvíjeti zcela samostatně a neodvisle od Sokola.

Sport získává si největší obliby tam, kde poskytuje člověku — jak jsme to již řekli — často jedinou možnost osobitého projevu a rozvití osobité činnosti. To jest tedy zejména v místech průmyslových. Avšak i tato místa musíme děliti na dvojí, to jest na ta, kde třídní útlak není tak hrozivý a na ta, kde působí drtivě. V místech drtivého třídního tlaku (doly, železárny, tkalcovny, sklárny) vzrůstá v pracovnících vedle touhy po osobitém projevu daleko větší pocit nutnosti vzájemného souručenství, tento pocit je mocnější touhy po osobitosti a proto v takových místech bývá příhodnější půda pro tělocvik, zato čím více klesá

a zmirňuje se třídní tlak, tím více klesá pocit nutnosti souručenství, je převyšován touhou po osobitém projevu a vzniká prostředí, vyhovující lépe sportu než tělocviku. — Venkov, kde ještě převládá osobitý a rodinný poměr k práci, není vůbec nebo je jen málo přízniv sportu a proto se tu úspěšně rozvíjí právě tělocvik.

Také tyto okolnosti musíme mít na zřeteli, když se chceme vážně obírati otázkou Sokola a sportu.

Konečně nesmíme zapomenouti ani na to, že vždy jen menšina lidí správně chápe ideálnější a hlubší hnutí v celém jejich rozsahu a že se vždy dává spíše vésti zřetelem ke hmotným ziskům, nebo alespoň k viditelnému prospěchu. Zisk plynoucí z tělocviku není ani hmatatelný, ani na pohled patrný, proto tělocvik bývá často zastíněn hnutím, jež má nějakou přednost v tomto směru. Tak byl na př. u nás tělocvik zastíněn hasičstvím v letech 1870—80, tak je tomu dnes v některých směrech i se sportem. Avšak tato skutečnost má i pro sport neblahé důsledky. Lidé, kteří s počátku jsou často ochotni přinášeti své zábavě a libůstce i určité hmotné oběti, vyniknou-li skutečně, poměrně velmi záhy si uvědomí, že by mohli ze svého vynikajícího postavení těžiti i hmotně. Tak brzy téměř všude vzniká vedle sportovců pěstujících svůj sport opravdu jen z lásky (amateurů) i řada sportovců, pěstujících jednotlivá cvičení zcela řemeslně, t. j. za plat (profesionálů). Při tom ovšem tento druhý druh sportovců, zbaven nutnosti jinak si opatřovati svoji obživu, může ovšem záhy daleko vyniknouti nad první druh, jemuž sport je jen příjemným

zaměstnáním po práci, nutné k obživě a který tedy může této své zábavě věnovati jen mnohem méně času. U tělocviku téměř není a nemůže ani býti této otázky, neboť nejlepší výkony (rekordy) jsou tu sice také uznávány a ceněny, ale nejsou nikdy rozhodující, jako ve sportu.

Konečně naskytuje se tu ještě otázka mládeže. Ti, kdo jsou nadšeni pro sport, snaží se přirozeně získati po sobě pokračovatele v mládeži a proto se snaží ji získati do sportovních spolků. Nelze však pustiti se zřetele, že nedospělá, nebo dospívající mládež potřebuje sice pravidelné tělesné činnosti pro svůj tělesný rozvoj, že však snaha po největších možných výkonech může býti pro ni svrchovaně škodlivou, ba zdravotně nebezpečnou. Zdá se tedy, že můžeme bezpečně prohlásiti, že sport se hodí beze škod pouze pro dospělé, nikoli však pro mládež.

Po tom všem, co jsme řekli, lze bezpečně zjistiti asi toto:

Sport je jen pro dospělé, tělocvik pro dospělé i pro mládež.

Sport zdůrazňuje výkon, tělocvik výchovu.

Sport vyhovuje touze po osobním projevu, tělocvik z části touze po projevu osobním, z části po hromadném.

Sport též bývá pěstován pro zisk, tělocvik nikoli.

Sport je vždy mezinárodní, tělocvik bývá zpravidla též přizpůsobován národním potřebám.

Sokol shrnuje všechny vlastnosti tělocviku, nespokojuje se však jen jedním druhem tělocviku, snaží se užívati všech prostředků těles-

né výchovy a připojuje k nim hluboký základ mravní a národní i určitý myšlenkový směr.

Řekli jsme již, že stále mohutnějící způsob hromadné výroby a nutnost společného života ve velkých celcích odvádí mnohé jednotlivce od tělocviku ke sportu. Jako Sokolům nemůže nám to býti lhostejno, protože uznáváme myšlenkový a národní základ Sokola za velmi důležitý pro celý další život našeho národa. Nezbývá nám tedy, než hledati cesty, jak tomu čeliti. Cest je několik. Nejkrajnější řešení mohlo by se vyjádřiti ve dvou větách, a to buď: »Posokolštíme sport.« Nebo: »Zaměníme v Sokole u dospělých tělocvik sportem.«

Obojí cesta zdá se býti jen velmi těžko schůdná, ne-li neschůdná. Proč?

Posokolštit sport nelze již proto, že tomu odporují právě jeho základní vlastnosti. Tam, kde jde o výkon a hlavně o výkon, musí se snaha po něm podříditi ostatním výchovným snahám, ale tam, kde jde o výchovu, musí se bezpodmínečně podříditi touha po výkonu zásadám výchovným. Mezinárodnost sportu zabraňuje, ba znemožňuje, aby byl odlišen od sportu jiných národů našimi národními potřebami a t. p. Ostatně zkušenost z prvních dob sportu u nás platí i nyní, jednomu člověku prostě nelze sloužit dvěma hnutím.

Zaměnit u dospělých v Sokole tělocvik sportem také nelze, a to proto, že v mnohých místech posud je a dlouho ještě zůstane tělocvik oblíbenějším a vhodnějším prostředkem než sport i když nepřihlížíme k tomu, že pochybnosti uvedené při touze po posokolštění sportu

uplatňují se značně i při tomto druhém způsobu řešení.

Snad by byla ještě jedna cesta možná. Totiž, kdyby se sport nějakým způsobem úplně nebo alespoň úžeji než posud spojil se Sokolem tak, že by sport i Sokol považovali sokolské žactvo a dorost za společnou přípravu mládeže, která by nebyla vůbec přijímána do sportu před dokonaným osmnáctým rokem věku. — Teprve po tomto roce mohl by se sport se Sokolem děliti o členstvo potud, že by všichni členové sportovních spolků a klubů byli povinni alespoň jednou týdně se podrobiti obecné tělesné výchově v Sokole a účastniti se sokolské činnosti při ostatních výchovných podnicích sokolských, zatím co by Sokol dovolil svému členstvu, aby hledalo uspokojení svých sportovních zálib v těch klubech, s nimiž byla sjednána tato dohoda.

Ale ani tato cesta není schůdná. Žádný sportovní klub nemá tolik kázně a moci, aby skutečně přiměl svoje výkonné členstvo ke cvičení v klubu, tím méně pak v Sokole. Touha po osobitém projevu i tu a v tom se uplatňuje přímo svrchovaně. Některá odvětví sportovní pak nezbytně patří v určitých obdobích do sokolské tělesné výchovy (lehká athletika, některé hry a t. p.), nelze je proto s užitkem pěstovati dvakrát — jednou jen jako součást obecné tělesné výchovy v Sokole, po druhé jen osobitě, ale je nutno, aby i v Sokole byla pěstována tak, aby ti, kteří se jim hodlají zvláště věnovati, mohli se i v Sokole tomuto způsobu věnovati opravdu cele, aniž by k tomu potřebovali zvláštních dalších spolků.

Nelze tedy otázku Sokol a sport rozřešit,

alespoň prozatím, takto úplně a proto také nezbývá, než pokusit se o různá jiná řešení, snad méně úplná, ale zato skutečně proveditelná, nebo ponechati celé otázce zcela volný vývoj. Ani tato poslední možnost, která vlastně není řešením, není však již možná, neboť se některá odvětví — na př. sportovní hry, lyžařství a t. p. — v Sokole i ve sportu rozvinula tak, že je opravdu nutno tuto otázku řešit, nemá-li dojíti k nepříjemným nedorozuměním mezi jednotlivými sportovními svazy a Sokolem.

Obec sokolská, uvažujíc o této otázce, rozdělila ji na dvě části, a to na otázku vnitřní a vnější. Čili jinak, co budeme dělat sami doma a o čem se budeme dohodovat se sportovci.

Základem činnosti v prvním směru — vnitřním — bylo sestavení zvláštního řádu, který byl schválen výborem ČOS v květnu 1931 s platností prozatím na jeden rok. Rok je ovšem krátká doba pro opatření tak významné a není proto vyloučeno, že tato lhůta bude ještě prodloužena. Ježto jde o věc velmi důležitou a opravdu zásadní, otiskujeme tento řád celý tak, jak byl výborem přijat:

Vzor řádu

pro zvláštní tělovýchovné skupiny v jednotách, a to: házenou, košíkovou, odbíjenou, tennis, stolní tennis a pod., plaveckou, veslařskou, kanoistickou, lyžařskou, cyklistickou, bruslařskou, sáňkařskou, šermířskou a pod.

Řád . . . . . skupiny . . . . Tělocvičné jednoty

Sokol . . . .

Čl. 1.

Úkolem skupiny je usnadňovati jednotě pěstování .... jako doplňku obecné tělesné výchovy členstva (a dorostu i žactva) jednoty.

Čl. 2.

1. Členem skupiny jsou členové jednoty (muži i ženy), kteří se řádně přihlásili za její členy, zaplatili zápisné a nejsou déle než (tři měsíce) v prodlení s placením skupinových příspěvků.

2. Za souhlasu výboru jednoty mohou býti za členy skupiny přijímáni členové blízkých jednot, vykáží-li se svolením vlastní jednoty. Při tom jest skupinám dbáti všech podmínek a výhrad, připojených k příslušnému souhlasu nebo svolení.

Čl. 3.

1. Členství ve skupině zaniká:

a) zánikem členství v jednotě,

b) dobrovolným vystoupením ze skupiny písemně hlášeným předsednictvu,

c) škrtnutím ze seznamu členů skupiny pro neplacení příspěvků (viz též čl. 4., odst. 2.),

d) vyhoštěním ze skupiny pro hrubé nebo opětovné porušení jiných členských povinností ve skupině.

2. Po dobu dvou let od vyhoštění nemůže býti vyhoštěný přijat za člena skupiny bez souhlasu výboru jednoty.

3. Proti výroku o ztrátě členství ve skupině lze se odvolati k výboru jednoty; výrok výboru je konečný.

4. Pokárání skupinou nevylučuje potrestání pokáraného výborem jednoty podle § 18, odst.

2. f) stanov, znamená-li poklesek i porušení povinností k jednotě.

Čl. 4.

1. Povinností členů skupiny je:

a) platiti řádně skupinové příspěvky,

b) plniti svědomitě všecky převzaté úkoly a dbáti při tom sokolské cti a kázně, jakož i prospěchu jednoty i skupiny,

c) podporovati podle svých sil činnost předsednictva a jednotlivých činovníků skupiny.

2. Plnění těchto zvláštních povinností ke skupině nezbavuje člena závazků plniti povinnosti, plynoucí ze členství v jednotě.

Čl. 5.

Právem členů skupiny jest:

a) zúčastniti se valných shromáždění a členských schůzí skupiny, v nich rokovati, voliti a volenu býti,

b) užívati za podmínek k tomu stanovených všech výhod, plynoucích ze členství ve skupině, zejména práva na účast na cvičeních skupiny ve školách, kursech a na přednáškách pro skupiny pořádaných, na zvláštní odznak nebo legitimaci, opravňující členy skupiny k slevám na dráze a pod.

Čl. 6.

1. Svolí-li k tomu zásadně výbor jednoty, může skupina poskytnouti výhody členské, uvedené v čl. 3. pod b), i příslušníkům sokolského dorostu a žactva, vykáží-li se svolením svých rodičů (pěstounů) a vedoucího dorostu (ža-

ctva) a vybírati od nich pro účely skupiny za to zvláštní měsíční příspěvek, schválený výborem jednoty.

2. Tito mladiství příslušníci skupiny mohou se však účastniti jen těch cvičení a podniků skupiny, které jsou přiměřeny jejich věku a vyspělosti a jen se svolením svého vedoucího.

Čl. 7.

O věci skupiny pečují v mezích stanovených článkem 14. a pod dozorem obou cvičitelských sborů jednoty a po schválení výboru,

a) valné shromáždění skupiny,

b) předsednictvo,

c) technické vedení skupiny.

Čl. 8.

1. Výroční valné shromáždění skupiny svolává předsednictvo před výroční valnou hromadou, aby

a) pojednalo o výroční zprávě, o činnosti a o hospodaření skupiny za uplynulý rok a navrhlo její schválení výboru,

b) zvolilo předsedu, náměstka předsedy a dalších .... členů předsednictva na nové správní období,

c) porokovalo o činnosti skupiny v příštím období a dávalo podněty k jejímu uspořádání,

d) usnášelo se o výši příspěvků skupinových na nové období.

2. Mimořádné valné shromáždění svolává předsednictvo jen v naléhavých případech, nebo žádá-li o to výbor jednoty, nebo alespoň třetina

členů skupiny k pojednání o věcech, patřících do působnosti valného shromáždění.

3. Účastniti se valného shromáždění s právem hlasovacím mohou vedle členů předsednictva, vedoucí obou technických sborů, jen členové skupiny, kteří jsou jimi aspoň tři měsíce a nejsou v prodlení s placením členských příspěvků.

Čl. 9.

Předsednictvo skupiny tvoří:

a) volení členové předsednictva (čl. 7., odst. 1. b),

b) důvěrník výboru, jmenovaný výborem jednoty,

c) technický vůdce skupiny a jeho náměstek (čl. 12.).

Čl. 10.

Předsednictvo:

a) šíří zájem mezi členstvem jednoty i mimo ně o pěstování ...., o poznání jeho podstaty a prospěšnosti, šířením odborného tisku, zprávami v sokolském denním tisku, přednáškami, promítáním světelných obrazů, praktickými kursy, závody, výlety a pod.,

b) dbá o pravidelné pěstování .... v jednotě a opatřením všech k tomu potřebných prostředků,

c) pečuje, aby příslušníci skupin nezanedbávali obecných cvičení ani jiných společných podniků jednoty,

d) ujednává za souhlasu výboru a v mezích pravidel, daných vyššími články sokolskými, spolupráci s příslušnými tělovýchovnými skupinami jiných jednot nebo tělo-

výchovných spolků, zejména společná vystoupení. Tato ujednání pokládati jest za závazná pro skupinu teprve po schválení výborem jednoty,

e) usnáší se o věcech skupiny, pokud nejsou vyhrazena výboru nebo cvičitelským sborům jednoty nebo valné schůzi skupiny, zejména

f) volí ze sebe jednatele, pokladníka, hospodářského správce a jiné činovníky, jichž je třeba,

g) přijímá členské přihlášky do skupiny, škrtá členy a vyhošťuje členy ze skupiny,

h) vybírá skupinové příspěvky a platy,

ch) spravuje za dozoru hospodářských a účetních dozorců jednoty peníze a jiné jmění skupině svěřené, zahrnujíc v to i skupinové příspěvky a platy, a opatřuje z něho v mezích stanovených výborem jednoty potřeby skupiny.

Příjem a vydání ze zvláštních podniků skupiny je však ihned vyúčtovati a čistý výtěžek odvésti pokladně jednoty.

Čl. 11.

O svolání, o jednání, o usnášení a o hlasování na valném shromáždění a v předsednictvu skupiny platí obdobné ustanovení §§ 14 až 17, pokud se týče 20 až 21 stanov jednoty s výhradou toho, co je stanoveno v čl. 13.

Čl. 12.

Skupiny po stránce cvičební řídí technický vedoucí skupiny, jmenovaný příslušným sborem cvičitelským.

Cviči-li ve skupině zvlášť muži a ženy, jmenuje technického vedoucího pro každé oddělení příslušný cvičitelský sbor jednoty, z těch pak zvolí oba cvičitelské sbory ve společné schůzi společného technického vedoucího skupiny, aby zastupoval sbory v předsednictvu a řídil společná vystoupení skupiny a předsedal společným schůzím technických sborů obou oddělení. Jeho náměstkem ve správním vedení je druhý vedoucí.

Technickým vedoucím pomáhají v plnění jejich úkolů technické sbory, jež tvoří odborní cvičitelé, povolaní technickým vedoucím za souhlasu příslušného cvičitelského sboru.

Práva a povinnosti členů technického sboru jsou obdobná právům a povinnostem členů sborů cvičitelských.

Čl. 13.

O poměru skupiny k jednotě, k jiným spolkům a k veřejnosti platí tato ustanovení:

Skupiny, nejsouce samostatným spolkem, mohou vykonávati práva tímto řádem jim přiznaná jen uvnitř jednoty a v mezích tohoto řádu. Samostatné vystupování na venek, jak v poměru k vyšším článkům sokolským, tak i k jiným spolkům nebo úřadům a k veřejnosti vůbec, příčilo by se nejenom kázni a řádu, nýbrž často i zákonu.

Je proto zakázáno činovníkům skupin jednati bez svolení výboru jménem skupiny nebo jednoty s kýmkoliv jiným než s členy skupiny nebo orgány jednoty, pořádati podniky pod vlastním jménem a pod.

Usnesení skupiny nemohou býti zásadně provedena dříve, než je schválí výbor jednoty.

Výjimku činí jen ty věci, které výbor přikázal výslovně skupině k samostatnému vyřízení. Žádá-li o to zástupce výboru ve skupině, musí býti odložen i výkon usnesení skupiny o těchto věcech až do rozhodnutí výboru a ve věcech technických, žádá-li o to technický vedoucí, až do rozhodnutí náčelníka a náčelnice. Výboru přísluší též právo zbaviti úřadu činovníky skupiny, kteří nekonají řádně svých povinností.

Čl. 14.

Skupina se rozejde:

a) když se valné shromáždění k tomu účelu svolané na tom usnese za souhlasu $^3/_4$ přítomných a za účasti aspoň poloviny všech členů skupiny. I toto usnesení nabývá platnosti teprve schválením výboru jednoty,

b) když výbor jednoty skupinu rozpustí.

Výbor před rozhodnutím vyžádá si v obou případech posudek společné schůze obou cvičitelských sborů.

Do rozpuštění skupiny může si stěžovati každý člen skupiny k valné hromadě jednoty.

Až potud tedy řád. Oč jde v tomto řádu?

Především hned začátek jeho vypočítává, pro která odvětví mají se zřizovati skupiny. Z tohoto výpočtu je patrno, že jde jen o taková odvětví, jež nelze pěstovati se všemi (hry, cyklistika, šerm) nebo všude (plavectví, veslařství, bruslařství, lyžařství a t. p.). Není tu ani prostý tělocvik (lehká athletika), ani zápas, zvedání břemen (těžká athletika) a t. p., protože tato odvětví mohou se pěstovati všude a se všemi a také se

tak v Sokole mají pěstovati. Pro ně se tedy skupiny zřizovati nesmějí. To ovšem neznamená, že by ke všem těmto cvikům měl býti nucen každý, tedy i ten, kdo se chce ještě zvláště věnovati některému z nich. Není tu ani box, který Sokolstvo zařaďuje do svého působení jen v podobě rohovnické školy a t. p.

První článek řádu určuje úkol skupiny důležitým ustanovením, že je doplňkem obecné výchovy. To znamená, že členové skupiny mají se především pravidelně podrobovati této obecné výchově a teprve pak věnovati se podle své obliby doplňku, který nemůže a nesmí překážeti obecné výchově.

Druhý článek hovoří o členství a umožňuje, aby se zřídila při jedné jednotě skupina i pro členy několika jednot a uvádí podmínky pro to. I to je důležité, zvláště pro členstvo menších jednot.

Články třetí, čtvrtý a pátý určují práva a povinnosti členské, zato velmi důležitý je opět článek šestý, upravující činnost mládeže ve skupinách. Zdálo by se snad, že je tu jistý rozpor, neboť jednak uznáváme sport za nevhodný pro mládež, jednak umožňujeme mládeži činnost ve skupinách, v nichž chceme zvlášť pěstovati různá odvětví, známá ze sportu. Tady je ovšem rozhodující druhý odstavec tohoto článku, který ukazuje zřejmě na to, že činnost mládeže v těchto skupinách má a musí být podstatně omezena podle výsledku zkušeností i vědeckých badání jen na opravdu vhodná cvičení, či lépe školení, na př. v plování a pod. Tím, že se nezřizují skupiny na př.

pro lehkou athletiku, je vzhledem k tomuto článku řádu (o mládeži) dán také výraz tomu, že při závodech mládeže v těchto odvětvích bude Sokol postupovati stále jako posud — jen cestou výchovnou, nikdy pěstováním snahy po největším výkonu. — Tím jest zdánlivý rozpor dostatečně vysvětlen.

Články sedmý, osmý, devátý, desátý, jedenáctý a čtrnáctý upravují co nejjednodušeji správu a činnost skupiny.

Zbývají již jen opět důležité články dvanáctý a třináctý. Článek dvanáctý ukazuje na to, že při činnosti skupin očekává se pravděpodobně největší odchylka od posavadního způsobu naší tělocvičné činnosti. Až posud bylo totiž nejen naší snahou, ale i příkazem, aby ženy cvičily odděleně od mužů. Ve skupinách to mnohdy šlo ztěžka, někde vůbec ne (lyžařství). Proto se v řádu obzvláště pamatuje na řešení otázky odborného vedoucího a jeho pomocníků. Při tom se po prvé v Sokole upouští také od zásady, že vrchním vedením je pověřen vždy muž. To jsou tedy dvě veliké novinky řádu: Ženy a muži mohou cvičit společně a vedoucím bude nejschopnější bez ohledu na pohlaví.

Článek třináctý konečně upravuje velmi přesně poměr skupiny k jednotě. Skupina nemůže a nesmí samostatně rozhodovati, nebo vystupovati, ani se zavazovati, je ve všem podrobena výboru, po případě příslušnému cvičitelskému sboru své jednoty. Tím je uveden náležitý řád do činnosti skupin.

Aby bylo jasno, opakujeme tedy:

Skupina se nesmí zříditi pro ta-

ková cvičení, jež lze pěstovati všude a se všemi (tělocvik prostý!).

Skupina může býti společná pro muže i pro ženy i pro členy několika jednot, vedoucím bude nejzdatnější bez ohledu na pohlaví.

Dorost a žactvo smí se účastniti činnosti skupiny jen omezeně a za určitých výhrad.

Skupina nemůže vystupovati a rozhodovati samostatně, ale podléhá ve všem rozhodnutí výboru a cvičitelských sborů jednoty.

Skupina jest povinna říditi se ve všem podle rámcového řádu, který je platný a závazný pro všechny skupiny.

To je tedy vnitřní úprava této otázky v Sokole. Není to ovšem řešení konečné a úplné, naopak, je to řešení prozatímní a snad i částečné, je to vlastní první krok k řádnému řešení vůbec, ale krok důležitý a významný, s nímž se musí dobře obeznámiti každý, kdo se chce jakýmkoli způsobem obírati touto otázkou. Je to základna, na níž lze nyní dále a bezpečněji pracovati, a to tím lépe, že je to základna, která je nyní všem společnou a pro všechny závaznou.

S tímto vnitřním řešením však ještě souvisí další otázky, týkající se jednak obecné tělesné výchovy příslušníků skupin, jednak výchovy závodníků v prostém tělocviku, který je vyřaděn z možnosti, aby byl pěstován ve skupinách, neboť je v létě závazným pro všechny. Je tu otázka odborně tělocvičná, proto ji můžeme tady jen obecně nadhoditi. Na př. lyžaři

potřebují, aby jim byla v létě poskytnuta možnost dlouhých běhů, neuškodí proto, zařadíme-li je do zvláštního družstva a budeme-li při rozvrhu pro toto družstvo na tuto zvláštní jejich potřebu také zvláště pamatovati. Nebo jiný příklad: Skokanům neposlouží dobře cvičení silácké. Máme-li tedy několik dobrých cvičenců tohoto druhu, třeba v různých družstvech při obecné výchově, rádi jim promineme vzpírání břemen nebo jiná silácká cvičení, aby se nedomnívali, že je nutíme k něčemu, co by mohlo poškoditi jejich osobitý vývoj ve cvičeních, jež si oblíbili.

Rozmysl, dobrá vůle a plné porozumění pro osobité sklony a záliby jednotlivců, pokud se jimi neruší nutný řád a kázeň v tomto směru, mohou jen prospěti, jako by vůbec nám prospělo, kdybychom místo stálého máš a musíš naučili se doporučovati učiň to či ono, pro to či pro ono. Rozkazovací způsob — někdy nutný — není vždy a všude na místě, zvláště v tělesné výchově.

Dalším krokem na dráze vnitřního řešení těchto otázek je jednak úprava škol cvičitelských, jednak návrh na novou úpravu cvičitelských zkoušek. V prvém oboru — ve školách cvičitelských — jsme již na postupu. Vedle škol obecného cvičitelského vzdělání (čtrnáctidenních a šestinedělních) jsou pořádány při stálé škole cvičitelské ještě také zvláštní školy pro prostý tělocvik, plování, veslování a t. p., z nichž vycházejí cvičitelé způsobilí vyučovati zvláště těmto předmětům.

Toto opatření má ovšem odezvu i v přípravě nových řádů pro zkoušky cvičitelské, které jsou dalším krokem vpřed. Navrhuje se v nich, aby *pomahatelské zkoušky byly jednotnými zkouškami obecného vzdělání cvičitelstva*, ale další — cvičitelské zkoušky — aby byly jednak zkouškami dalšího (vyššího) obecného vzdělání, nebo též zkouškami *zvláštního vzdělání* pro výcvik v jednotlivých zvláštních druzích cvičebních (cvič. zkoušky lyžařské, plavecké a t. p.). Z toho plyne, že asi budeme mít po čase na základě stejného obecného vzdělání (pomahatelské zkoušky) i *cvičitele odborníky v určitém odvětví* (specialisty). I to je velmi značný krok kupředu.

Máme-li pro vnitřní řešení již pevnou základnu, pro vnější řešení ji ještě vůbec nemáme.

Oč jde při vnějších otázkách? Sokolu jde o to, aby jeho závodníci a borci nepřebíhali do sportu a mohli občas změřiti svoje síly i se sportovci. Sportovcům jde o to, aby si udrželi výsostné postavení svých svazů v určitých oborech, aby mohli čerpati nové síly z množství obecně tělesně vychovaných sokolských závodníků a aby jim Sokol nekonkuroval. Prakticky jde o to, dohodnouti se, za jakých podmínek a kdy bylo by možno sportovcům závoditi se členy Sokola a opačně (to je otázka t. zv. registrace, to jest zápisu jednotlivců do seznamu závodníků sportovců, či Sokolů, nebo obojích) a jak navzájem podříditi a za sebe zařaditi jednotlivé závody sportovní i sokolské (žebříček závodů) i dohodnouti se o vhodném čase pro ně (terminování). V pozadí ovšem také vy-

stupují otázky hospodářské (příspěvky členské a t. p.).

Jednotlivé sportovní svazy vybojovaly a uhájily si již také pevné zařadění a čestné místo ve světových organisacích sportovních tak, jako Československá obec sokolská v Mezinárodní federaci tělocvičné. Chceme-li obesílati jednotlivé mezinárodní závody v jednotlivých oborech, nezbývá, než přijmouti tento stav za daný. To nás konečně ani mnoho netrápí, hůře je při závodech domácích. Některé svazy nedovolují svým závodníkům závoditi na sokolských závodech, některé sokolské jednoty jsou ochotny to opláceti. To zbytečně ztěžuje a zakaluje vztahy mezi Sokolem a sportovci. Nevím a nedovedu si ani dobře představit, proč některé sportovní svazy zakazují svým členům závodníkům, kteří jsou zároveň členy Sokola, účast na sokolských závodech svého oboru, zvláště, když si tyto závody navzájem nesoutěží, zdá se mi to býti úplně neodůvodněné, ale je tomu tak. Na druhé straně zas často se ozývá volání, jak a proč organisace ¾ milionu příslušníků má jednati se svazem o několika stech členech. Tomu také nerozumím. Kdyby byl v celém Československu jeden jediný spolek o pěti lidech, který by se odborně zabýval určitou otázkou a byl představitelem Československa v tomto oboru ve světovém hnutí, myslím, že bychom byli povinni jednat s ním, jako rovný s rovným, protože tu nejde o počet, ani o moc, ale o vzájemnou úctu ke znalostem a k práci.

Sportovní svazy by nejraději viděly, aby sokolské skupiny (odbory), na př. herní, plavecké a t. p. nebo jejich mateřské jednoty

byly buď přímo, nebo alespoň nějak nepřímo organisovány v odborných sportovních svazech. To je však nemožno, protože by se čím dále tím více dostávaly do rozporů mezi povinnostmi ke sportovnímu svazu a ke své jednotě, župě či ČOS, nehledě ani k tomu, že by při takovém řešení jedna jednota byla záhy členem třeba desíti rozmanitých svazů a nemohla by vůbec konati svých povinností ani k nim, ani k sokolské organisaci. Z toho je více než zřejmo, že je potřebí věc založit jinak, totiž na zásadě, že sokolské jednoty, župy a ČOS nebudou členy, ale pouze spolupracovníky sportovních svazů.

Různé sportovní svazy mají ovšem různé potřeby a proto i různá stanoviska v těchto otázkách. Celkem byly vypracovány tři návrhy na dohodu, z nichž žádný nedošel souhlasu ani při jednání s jednotlivými svazy, ani při společném jednání se Všesportovním výborem, ale i tato otázka jest již otázkou opravdu naléhavou.

Z toho všeho, co jsme pověděli, plyne, tuším, jasně tento závěr:

Hnutí sokolské je hlouběji založeno než hnutí sportovní.

Hnutí sportovní nemůže nikdy vyhovovati všem. Sokol všem vyhovovati má a musí. Chce-li však tomuto úkolu dostáti, musí se nezbytně vyrovnati s hnutím sportovním, které nevzniká jen z mody, ale ze skutečné potřeby.

Otázka vyrovnání Sokola se sportem je především otázkou

vzájemné dohody a vnitřní sokolské práce.

To je závěr obecný.

Náš vlastní závěr, závěr vnitřně sokolský, je pak tento:

Neoddávejme se klamným snům o posokolštění sportu, ani naději, že sport jako modní hnutí poklesne tak rychle jako vyrostl. Počítejme s ním jako s činitelem velmi závažným, který poroste.

Učiňme vše pro to, aby naši členové a členky, kteří se chtějí věnovati zvláště některému druhu tělesných cvičení, nemuseli přecházeti do sportovních klubů, ale aby našli u nás plné porozumění pro svoje potřeby, odbornou radu i pomoc a hojnost příležitosti změřiti své síly i se silnějšími soupeři.

Pokud se naše závody a zápasy pořádají v oborech pěstovaných sportem, přizpůsobme se ve všem platným mezinárodním pravidlům a řádům.

Udržme si výhradní právo zastupovati Československo v tělocviku při mezinárodních závodech, ale ponechejme toto výhradní právo též všem příslušným sportovním svazům, poskytujíce jim při vybírání a vysílání závodníků všemožnou podporu.

Při domácích závodech pokusme se vždy včas o dohodu na základě pravidla rovný s rovným i když jde o svazy daleko menší. Není toho mnoho a není to složité, čeho je nám v tomto směru potřebí, ale což právě ty největší a nejtěžší věci nebývají právě také nejprostšími?

Ještě na jedno bylo by se třeba zeptati. Mohou sportovní kluby a svazy přistoupiti na takovéto řešení? Myslím, že odpověď je jasná. Jde-li jim o věc, o skutečný rozvoj cvičení, jemuž se věnují, pak mohou tyto naše snahy jen vítati. Jde-li jim o jiné věci — pak se asi těžko dohodneme, protože nám jde jen o věc, před níž ustupuje vše ostatní.

A nedohodneme-li se? Pak nemůže nastati nic jiného, než co bylo v sousedním Německu. Dlouhý, několik let trvající spor turnerů se sportovci a na konec dohoda ne valně se lišící od toho, co my dnes navrhujeme bez boje a beze sporů.

Jedno však je jisto! Že k řešení této otázky, právě tak jako k tomu, aby vůbec kdy bylo cokoli rozřešeno, je potřebí především dvou věcí.

Práce a lásky. Nic nám nebude platno, kdybychom se dohodli se sportovci jak nejlépe dovedeme a kdybychom udělali řády přímo andělské dokonalosti, když naše cvičitelské sbory v jednotách, naše výbory jednot, naši bratři náčelníci a starostové a sestry náčelnice budou se dívati na tuto otázku přes rameno, jako na věc, která je nezajímá a která zbytečně ruší klid a pořádek (či lépe ztrnulost!) života jednoty. Když půjdou dále pohodlně vyšlapanými cestičkami, jak to bývávalo dříve, aniž se po-

kusí vyrovnati se s otázkami, jež přináší doba. To není obranou Tyršova díla, to je ta pravá Tyršem za nectnost označená spokojenost. To je nejen proti Tyršovu duchu, ale i proti duchu jeho tělocviku.

Je potřebí burcovat spáče, volat a ukazovat znova a znova, že je již nejvyšší čas, abychom se touto otázkou obírali všude, nejen v ústředních sborech, ale i v jednotách.

Je potřebí práce a lásky. Práce nutné k tomu, abychom se dovedli přizpůsobiti potřebám doby, lásky k bratřím a sestrám, kteří se snaží zachytit a zavést novou věc. Tu onu, onde jinou. Je potřebí víry, že to i jiní myslí dobře a vůle pomoci, vyhovět, porozumět. Slovem, opravdu sloužit Sokolu, ne jen svým názorům.

Práce musí býti ovšem účelná a láska oddaná, nikoli však nekritická. Cíl určuje sokolské poslání, jež je jedním z nejkrásnějších v národě. Vzhledem k němu bude jen ta práce účelnou, která mu získá co nejvíce stoupenců a povede co nejbezpečněji a nejdříve k cíli. Milovat neznamená zkreslovat skutečnost, ale zlepšovat ji, sloužit všem skutečným potřebám věci věrně a stále. Proto se přes všechny chmury doby nebojím budoucnosti.

Věřím ve vítězství práce a v záštitu lásky.

VE SBÍRCE SOKOLSKÝCH PŘEDNÁŠEK VYŠLO:

Práce označené * byly poctěny cenou ČOS.